

BİR DAHA
LEYLA İLE MECNUN
YAZILMAYACAK

Aşkın Toplumsal Ölümüne Dair Bir Sosyoloji

Emrullah ZORLU

eski
yeni

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1610

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyeeni

Yayın No | Publication Number: 314

Kitap Adı: Bir Daha Leyla ile Mecnun Yazılmayacak

Alt Başlık: Aşkın Toplumsal Ölümüne Dair Bir Sosyoloji

Book Title: Leyla and Mecnun Will Never Be Written Again

Subtitle: A Sociology of the Social Death of Love

ISBN: 978-625-5536-42-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536426

Yazar | Author: Emrullah ZORLU | orcid.org/0000-0002-2246-4717

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 124 (xii+112)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JHBK - Sosyoloji: kültür ve toplum | Sociology: culture and society

BISAC: SOC026040 - Sosyoloji / Duygular ve Toplumsal Yaşam | Sociology / Emotions & Society

THEMA: JBFH - Toplum ve kültür: aşk, ilişkiler ve cinsellik | Society & culture: love, relationships & sexuality

LC Classification: HM1106 - Sosyoloji – Kültürel sosyoloji | Sociology – Cultural sociology

DEWEY: 306.7 - Toplumda cinsellik ve aşk | Sexual relations in society

WoS Category: Sociology | Sosyoloji

WoS Citation Topics Meso: 6.1 Gender and Sexuality Studies | Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik Çalışmaları

WoS Citation Topics Micro: 6.1.23 Intimacy, Love and Romantic Relationships | Mahremiyet, Aşk ve Romantik İlişkiler

Scopus Subject Areas: 3321-Sosyoloji ve Siyaset Bilimi | Sociology and Political Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Zorlu, Emrullah. *Bir Daha Leyla ile Mecnun Yazılmayacak: Aşkın Toplumsal Ölümüne Dair Bir Sosyoloji*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06500

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

BİR DAHA
LEYLA İLE MECNUN
YAZILMAYACAK

Aşkın Toplumsal Ölümüne Dair Bir Sosyoloji

Emrullah ZORLU

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Emrullah ZORLU

Antalya doğumludur. Felsefe ve ilahiyat eğitimi almış; düşünsel serüvenini felsefe, sosyoloji ve psikoloji alanlarında kaleme aldığı yazılarla sürdürmüştür. Eleştirel düşüncenin izini süren metinleri, birey-toplum ilişkisini hem kuramsal hem de varoluşsal düzeyde irdeleyen çok disiplinli bir yaklaşıma sahiptir. Lisansüstü çalışmalarını felsefe ve eğitim bilimleri alanında sürdürmekte olan Zorlu, klasik akademik kalıpları aşarak felsefeyi gündelik hayatın nabzında hissettirmeyi amaçlamaktadır. Düşünmeyi bir varoluş biçimi olarak gören yazar, eserlerinde teori ile yaşantı arasında kurucu bir köprü kurmaya çalışmaktadır.

Emrullah Zorlu was born in Antalya. He studied philosophy and theology and continued his intellectual adventure with his writings in the fields of philosophy, sociology and psychology. His texts, which trace the traces of critical thinking, have a multidisciplinary approach that examines the individual-society relationship at both theoretical and existential levels. Zorlu, who continues his graduate studies in philosophy and educational sciences, aims to make philosophy felt in the pulse of daily life by overcoming classical academic moulds. Considering thinking as a way of existence, the author endeavours to build a constitutive bridge between theory and experience in his works.

Kitap Hakkında

Bir Daha Leyla ile Mecnun Yazılmayacak

Aşkın Toplumsal Ölümüne Dair Bir Sosyoloji

Aşkın tarihsel, kültürel ve toplumsal dönüşümünü sosyolojik bir perspektifle ele almaktadır. Emrullah Zorlu, klasik Leyla ile Mecnun anlatısından hareketle aşkın toplumsal hafızadaki yerini, değişen duygusal rejimleri ve modern dünyadaki anlam kaybını tartışır. Eser, beş bölümde; feodal toplumun "karşılıksız ve uzak" aşk anlayışını, şehirleşmenin getirdiği bireyselleşmiş ve rasyonelleştirilmiş aşk biçimlerini, dijitalleşmenin yarattığı yüzeyselleşmiş ilişkileri ve modern yalnızlık endüstrisini inceler. Yazar, aşkın yalnızca bireysel bir duygu değil, toplumsal normlar, cinsiyet rolleri ve kültürel değerlerle şekillenen bir olgu olduğunu vurgular. Mecnun'un çölü, bir coğrafyadan ziyade toplumsal düzene karşı bir duruşun metaforu olarak okunur; Leyla'nın sessizliği ise kadınlık, bekleyiş ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sembolü olarak değerlendirilir. Modern çağda aşk, algoritmalar, veri analizleri ve sosyal medya kültürü içinde ticarileşmiş, duygusal derinliğini kaybetmiştir. Eser, aşkın kaybını bir kültürel yas olarak ele alırken, yeni bir toplumsal aşk imkânının var olup olamayacağını sorgular. Heidegger, Fromm, Bauman, Illouz, Giddens, Barthes gibi düşünürlerden yararlanılarak geliştirilen analizlerde, aşkın bireysel tatminin ötesinde toplumsal anlam üretimindeki rolü tartışılır. Kitap, aşkın bugünkü durumunu eleştirel biçimde analiz etmekte, geçmişin derinlikli bağları ile günümüzün yüzeysel ilişkileri arasında karşılaştırmalar yaparak okuyucuya hem sosyolojik hem de felsefi bir bakış sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aşk sosyolojisi; Leyla ile Mecnun; Duygu rejimleri, Dijitalleşme ve ilişkiler; Toplumsal hafıza

About the Book

Leyla and Mecnun Will Never Be Written Again

A Sociology of the Social Death of Love

Examines the historical, cultural, and societal transformations of love through a sociological lens. Drawing on the classical Leyla and Mecnun narrative, Emrullah Zorlu explores the place of love in collective memory, the changing emotional regimes, and its loss of meaning in the modern world. Structured in five chapters, the book analyzes the feudal conception of “unrequited and distant” love, the individualized and rationalized forms of love brought by urbanization, the superficial relationships produced by digitalization, and the modern “loneliness industry.” Zorlu argues that love is not merely an individual feeling but a phenomenon shaped by social norms, gender roles, and cultural values. Mecnun’s desert is interpreted as a metaphor for resistance to social order, while Leyla’s silence symbolizes femininity, waiting, and gender inequality. In the contemporary era, love has been commodified within algorithms, data analytics, and social media culture, losing its emotional depth. Treating the loss of love as a form of cultural mourning, the work questions whether a new form of social love is still possible. Drawing on thinkers such as Heidegger, Fromm, Bauman, Illouz, Giddens, and Barthes, the analysis discusses the role of love in social meaning-making beyond personal gratification. The book offers a critical examination of the current state of love, contrasting the deep bonds of the past with today’s shallow connections, and provides readers with both sociological and philosophical insights.

Keywords: Sociology of love; Leyla and Mecnun; Emotional regimes; Digitalization and relationships; Collective memory

İthaf

*Kübra Hanım'a.
Biten her şeyin ardından kalmaya devam ettiğin için,
aşkı tahammülle büyüttüğün için.
Vedalara elveda...*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ..... 1

GİRİŞ: AŞKIN SOSYOLOJİSİNİ YAZMAK.....3

I. BÖLÜM

ÇÖLDE BAŞLAYAN HİKÂYE: KLASİK AŞKIN TOPLUMSAL EVRENİ..... 7

Aşkın Feodal Hafızası: Karşılıksızlık, Uzaklık, Vuslat..... 9

Aşkla Delirme: Mecnun'un Çölü Bir Toplum Eleştirisidir..... 11

Leyla'nın Sessizliği: Kadınlık, Aşk ve Bekleyişin Metafizigi..... 13

Çöl Nedir? Yerleşik Toplumda Aşkın Yersizliği..... 15

Klasik Anlatılarda Aşkın Bir "Ahlak" Biçimi Olarak Konumlanması..... 18

II. BÖLÜM

ŞEHİRDEKİ MECNUN: AŞKIN ŞEHİRLE TEMASI..... 21

Romantik Aşkın İcadı: 19. Yüzyılda Aşk Nasıl Bireyselleşti?..... 22

Toplum Sözleşmesinde Aşk: Evlilik, Aile, Rıza, Norm 24

Rasyonel Duygular: Aşkın Akılcılıkla Terbiye Edilmesi..... 26

Mecnun Apartman Dairesinde: Şehirleşme ve Duyguların Mekânsal Dönüşümü..... 28

Leyla'nın Telefona Hapsi: Kamusal Alanın Daralması ve Kadın Temsili..... 30

III. BÖLÜM

EKRANDAKİ LEYLA: DİJİTALLEŞMİŞ DUYGULARIN YENİ REJİMİ..... 33

Tinder'da Aşk Aranır mı? Swipe Kültürü ve Yüzeysel Bağlar..... 34

Aşk Algoritmaları: Eşleşmek mi, Bağlanmak mı? 36

Reel Değil, Filtreli Duygular: Aşkın Estetizasyonu	38
Aşkın Süreksizliği: "Ghosting" ve Mikro Ayrılıklar	40
Romantik İroninin Yükselişi: Aşk Ciddiye Alamayan Kuşaklar	42

IV. BÖLÜM

MECNUN'UN TERK ETTİĞİ YER	45
Aşkın Öznesi Öldü mü?	46
Kalabalıklar İçinde Yalnızlık – Simmel, Bauman, Giddens Üzerinden Okumalar	48
Yalnızlık Endüstrisi – Dating Uygulamaları, Terapi Dili, Yeni Duygular Pazarı	50
Aşk Değil, Sevgi Dilini Konuşan Kuşak – Dilsel Dönüşümün Sosyolojisi	51
Mecnun Artık Aramıyor – Kaçış, Tükeniş, Duygusal Minimalizm	54

V. BÖLÜM

YENİ BİR LEYLA MÜMKÜN MÜ?

UMUTSUZ ROMANTİZMDEN ANLAM ARAYIŞINA	57
Aşkın Yeniden Düşünülmesi: Heidegger'den Fromm'a	58
Aşk Bir Bağ mı Bir Mücadele mi?	61
Anlam Üretiminde Aşkın Rolü: Sekülerleşme ve Duygusal Boşluk ..	63
Toplumsal Aşk Mümkün mü? – Kolektif Duyguların Yeniden İnşası 65	
Aşk Bir Edimdir: Eylemsel Sevgi Olarak Aşkın İmkânı	67

EKLER

Ek 1: Leyla ile Mecnun'un Klasik Versiyonları Üzerine Kısa Bir Tarihçe	69
Ek 2: Aşk Kuramları	75
I. Zygmunt Bauman – "Akışkan Aşk"	75

II. Eva Illouz – Aşkın Psikopolitik Ekonomisi.....	76
III. Anthony Giddens – “Saf İlişki”.....	77
IV. Erich Fromm – Sevmeye Sanatı.....	78
V. Roland Barthes – Aşık’ın Söylemi.....	79
VI. Arthur Schopenhauer – Aşk Bir Yanılsamadır.....	80
VII. Pierre Bourdieu – Aşkın Sınıfsal Kodları.....	81
VIII. Niklas Luhmann – Aşk Bir İletişim Kodudur.....	82
IX. Gloria Jean Watkins (bell hooks) – Aşk Bir Direniş Biçimidir.....	83
X. Hilmi Ziya Ülken – Aşk Bir Ahlak Okuludur.....	84
XI. Ali Şeriati – Aşk Dördüncü Zindanı Kırmaştır.....	84
XII. Alain Badiou – Aşk Bir Hakikat Sürecidir.....	85
XIV. Byung-Chul Han – Aşk Estetik Bir Diriliştir.....	86
XV. İlhami Güler – Aşk Haramdır.....	87
Ek 3: Dijital Platformlar ve Duygu Analizleri Üzerine Veri Yorumları.....	89
Ek 4: Sinema ve Dizilerde Aşkın Temsili Üzerine Kısa Çözümlemeler.....	92
Ek 5: Platon ve Aristoteles’te Aşkın Felsefesi – Antik Yunan’da Eros’un İki Yüzü.....	94
Ek 6: Jung ve Freud’da Aşkın Psikodinamiği – Bilinçaltının Aynasında Eros’un Gölgesi.....	97
Ek 7: Yuval Noah Harari & Byung-Chul Han: Aşk, Veri Çağında Tükenmiş Bir Deneyim mi, Estetik Direniş mi?.....	100
EPİLOG: Çölden Sonra – Aşk Üzerine Bir Varoluşçu Diyalog.....	103
SON SÖZ: BİR DAHA LEYLA İLE MECNUN YAZILMAYACAK.....	107
DİZİN.....	109

ÖN SÖZ

"Aşk, hatırlamak istemediğimiz bir geçmişin, hatırlanmamış bir geleceğe sızmasıdır."

Bu kitap bir özlemden doğdu. Ne bir nostaljiye ne de bir hi-kâyeye... Daha çok, gittikçe büyüyen ve toplumu içten içe kemi-ren sessiz bir çöküşün yarattığı boşluğa. Aşkın çözüldüğü, keli-melerin yüzeyselleştiği, dokunuşların dijitalleştiği bir çağda, Leyla ile Mecnun'un artık anlatılamıyor oluşu bende bir tür ka-yıp bilinci uyandırdı. Bu kitap, o kaybın izini sürüyor. Bazı şeyler artık yazılmıyor; yazılsa da yaşanmıyor. Yaşanmayan şeyin anla-tısı ise eninde sonunda yalan olur.

Neden bu kitabı yazdım? Gözlerimizin önünde sessizce yok olan bir şeyi yeniden görünür kılmak istedim. Aşkı değil — o her dönemde bir biçimde yeniden icat edilir. Asıl mesele, aşkın ha-fızası... O kadim sözler, anlatılardaki suskunluklar, toplumun gönül terazisi. Yazılmayan yasalar, kurucu efsaneler. Biz aşkı değil, aşkın taşıyıcısı olan toplumsal dokuyu yitiriyoruz. Sevme biçimimiz değişiyor; bu değişim toplumu derinden sarsıyor. İliş-kiler kısıyor, bağlar zayıflıyor, duygular parçalanıyor. Tüm bun-lar olurken kimse dönüp sormuyor: "Aşk nereye gitti?"

Leyla ile Mecnun, bu kitapta bir "tema" olarak yer almıyor. Ne folklorik bir öge ne de edebi bir malzeme... Bu anlatıya, "gerçekmiş gibi" değil; hakikatin sızdığı bir yarık gibi yaklaşıyo-rum. Mecnun'un çölü bir coğrafya değil, bir duruş; bir reddediş biçimi. Leyla, yalnızca bir sevgili değil; bir düzenin dışladığı mümkün hayatın adı. Bu anlatı, yaşadığı her çağda bir karşılık buldu. Bugün ise o karşılık silinmeye başladı. Modern insan Mecnun'a artık deli demiyor; yalnızca ilgisiz kalıyor. İlgisizlik ise, bana kalırsa delilikten çok daha tehlikeli.

Bu kitap bir ağıttır. Kayıp bir kültürün, yitirilmiş bir duygu rejiminin, artık telaffuz edilemeyen kelimelerin yasını tutar. Ama aynı zamanda bir uyarıdır: Her şey hızla unutulurken, aşkı da unutmamak için bir hatırlatmadır. Çünkü unutan bir toplumun, yeniden sevebilme şansı da kalmaz.

Bu sayfalarda edebiyat, sosyolojiyle; halk hikâyeleri, kültürel analizle; bireysel acılar, toplumsal yapılarla buluşur. Amacım ne hikâyeyi kutsamak ne de geçmişe methiyeler düzmek. Asıl derdim, bugünü anlamaya çalışmak. Aşk neden bu kadar yüzeysel? Neden derin bağlar kurulamıyor? Neden artık kimse bir Leyla'ya delirmiyor?

Sorular zor, cevaplar sancılı. Ama belki de en büyük delilik, bu soruları hiç sormamaktır. İşte bu kitap, o deliliğe karşı yazıldı. Bir çöl kalmadı, evet. Ama Mecnun hâlâ içimizde dolaşıyor olabilir. Yeter ki onu susturmayalım.

Emrullah ZORLU
2025- Kızılay/Ankara